

PEACE står for Pan-European Awareness in Collaborative Education og er et af DEO's internationale projekter. Sammen med partnere fra Irland og Belgien udvikler vi i perioden 2024-2026 en række nye undervisningsmaterialer om højaktuelle emner med fokus på EU.

Lærervejledning

Skal EU's klimatold være lige for alle lande?

INTRODUKTION

Denne debatøvelse handler om EU's klimatold (CBAM) og spørgsmålet om, hvorvidt tolden er et effektivt og retfærdigt værktøj til at bekæmpe klimakrisen. Eleverne arbejder med forskellige aktørers perspektiver og diskuterer centrale uenigheder om ansvar, omkostninger og omstilling til en lavemissionsøkonomi.

Debatten gennemføres som en fishbowl-debat, hvor eleverne på skift repræsenterer deres tildelte aktør i den indre debatcirkel, mens resten af gruppen bidrager med input udefra. Målet er at opnå forståelse for de politiske og moralske konflikter, der præger diskussionen om EU's klimatold.

Varighed: 2 x 45 minutter

Materialer – overblik

- Lærervejledning
- Forberedelsesmateriale med 5 citater
- Debatarke (1 pr. aktør)
- Faktaark
- Samtalehjælpere, der kan anvendes, hvis debatten går i stå (findes bagerst i lærervejledningen)

Faglig introduktion til emnet

I 2005 tog EU et vigtigt skridt mod at tvinge europæiske virksomheder til at udlede mindre CO₂: EU introducerede EU's kvotehandelsystem (Emission Trading System – ETS). ETS består af et antal CO₂-kvoter, der kan købes og sælges og som gradvist reduceres hvert år. Ideen er, at europæiske virksomheder, der udleder meget lidt CO₂ i deres produktion, kan sælge deres overskydende kvoter til andre europæiske virksomheder. På den måde kan virksomhederne tjene på at omstille til en mere bæredygtig produktion. Samtidig vil de virksomheder, der udleder store mængder CO₂, blive straffet økonomisk, da de bliver nødt til at købe ekstra kvoter. Ulempen ved ordningen er at, kvoterne kan være med til at øge udgifterne for europæisk produktion – og så stiger priserne for europæiske produkter også. I en globaliseret verdensøkonomi giver dette landene udenfor EU en fordel, når de eksporterer til EU's 27 medlemslande. Hvis de ikke skal betale for CO₂-kvoter som de europæiske virksomheder, kan de producere billigere og derfor også prissætte deres produkter billigere. Det kan skabe CO₂-lækage: en situation hvor europæiske virksomheder vælger at flytte deres produktion til lande med mindre strenge klimaregler, eller hvor EU-produkter erstattes af billigere og mere CO₂-intensive importerede produkter. Det kan gøre det sværere for europæiske virksomheder at sælge deres produkter, skabe arbejdsløshed i EU indenfor nogle sektorer og ramme den europæiske produktion.

EU vil gå langt for at beskytte europæiske jobs. Derfor har EU besluttet at indføre en klimatold på CO₂-intensive varer fra lande udenfor EU. Intentionen er at udligne konkurrencen og beskytte europæiske virksomheder. Tolden hedder CBAM: Corporate Border Adjustment Mechanism. I første omgang vil klimatolden indføres på særligt CO₂-intensive produkter såsom stål, jern, aluminium, cement og gødning, men med tiden skal den udvides til at dække stort set al import. Jo mere klimaskadelig produktionen er, desto højere bliver tolden. EU er et meget attraktivt marked, og klimatolden vil påvirke virksomheder og lande verden over. En klimatold kunne, for eksempel, tvinge den gigantiske kinesiske industri til at tilpasse sig og producere på en mere klimavenlig måde for at blive mere konkurrencedygtig – præcis ligesom den europæiske industri. Hvis virksomhederne udenfor EU omlægger deres produktion til mere bæredygtige og mindre CO₂-intensive metoder, skal de nemlig ikke betale klimatolden. Håbet er, at verden vil opleve en såkaldt Bruxelles-effekt, hvor EU's ambitioner spredt sig som ringe i vandet, eftersom ingen vil nægtes adgang til et det attraktive EU-marked med 450 millioner europæiske forbrugere med stor købekraft.

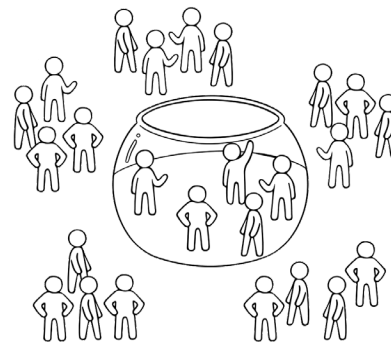
Klimatolden forventes at indbringe EU op mod 1 mia. Euro om året, som f.eks. kan investeres i grønne projekter. Ved første øjekast kan dette virke som en god, grøn, klimavenlig plan. Kritikere påpeger dog, at klimatold bare er et andet ord for protektionisme, der beskytter europæisk produktion. Andre kritiserer klimatolden for at være for bureaukratisk, da virksomheder vil komme til at bruge meget tid på dokumentation. Derudover vil klimatolden ramme udviklingslande særligt hårdt. Det forventes, at nogle europæiske virksomheder endda vil flytte deres produktion fra ulande og tilbage til EU for at undgå en ekstremt dyr og svær grøn omstilling. Dette kunne potentielt koste tusindvis af job samt vækst i lavindkomstlande, hvor en grøn omstilling ville kræve store investeringer, som landene ikke har råd til. Er dette retfærdigt, når den fattigste halvdel af verdensbefolkningen kun er ansvarlig for 7% af de globale CO₂-udledninger? Nogle mener, at EU har et ansvar for at investere massivt i at hjælpe disse lande gennem den grønne omstilling for at gøre deres produktion mere bæredygtig.

Om debatformatet: Fishbowl

Debatten gennemføres som en fishbowl, hvor:

- Hver aktørgruppe vælger én elev til at stå i den indre cirkel (debattørerne).
- De resterende gruppe-medlemmer står i den ydre cirkel, hvor de observerer og støtter deres aktør.
- Når en elev i fishbowlen "løber tør for argumenter", erstattes vedkommende af en anden fra gruppen.
- På den måde får alle mulighed for at deltage aktivt og prøve kræfter med at debattere.

Fishbowl-formatet giver både struktur og dynamik, og det skaber gode muligheder for, at alle elever arbejder med deres aktørs perspektiver.

Forberedelse før debatten

Læreren bør:

- Læse debatarkene for alle 5 aktører grundigt.
- Orienter sig i fakta-arket og forberedelsesmaterialet.
- Sikre at eleverne kender fishbowl-formatet og rotationsprincippet.
- Dele eleverne op i fem grupper – én gruppe per aktør.
- Fjerne en aktør, hvis antallet ikke går op. Her skal læreren sikre, at debatbalancen ikke forvrides.
- Opstille bordene, så eleverne kan sidde i deres aktørgrupper under forberedelsen.

Debatten trin for trin

Forslag til program:

Tid	Indhold
5 min.	Introduktion til dagen og emnet i plenum ved læreren
40 min.	Eleverne inddeles i 5 grupper. De gennemgår først forberedelsesmaterialet sammen og forbereder sig derefter på den aktør, hvis position de skal repræsentere i debatten
Pause	5 min
40 min.	Debat i fishbowl. 3 runder af 10 minutter + 5 minutters buffer. Runderne startes af læreren i plenum. Hvis samtalen går i stå undervejs, kan læreren bruge de samtalestartere, der er forberedt til hver runde.
5 min.	Opsamling og evaluering i plenum

Samtalestartere

Runde 1: Er EU's klimatold et godt og effektivt værktøj til at bekæmpe klimaforandringer?

- Kan EU's klimatold hjælpe med at skabe grønne jobs i Europa, eller risikerer EU, at klimatolden ender med at gå ud over europæiske importvirksomheder og forbrugere?
- Hvordan kan EU-politikker som klimatolden skabe incitament for virksomheder til at investere i grøn innovation samtidig med, at man beskytter eksisterende jobs?
- Bør EU bruge indtægterne fra klimatolden til direkte at støtte arbejdstagere og regioner, der er mest berørt af de økonomiske omkostninger ved den grønne omstilling?

Runde 2: Er EU's klimatold retfærdig? Straffer klimatolden udviklingslandene uretfærdigt meget, eller motiverer det dem til at tage mere bæredygtige metoder og teknologi i brug?

- Bør EU overveje at yde finansiel eller teknologisk støtte for at hjælpe mindre velhavende lande udenfor EU, der bliver særligt ramt af EU's klimatold?
- Er det realistisk at forvente, at udviklingslande lever op til de samme klimastandarder som EU, eller bør der være forskellige tidsplaner og ansvar?

Runde 3: Skal omfanget af EU's klimatold udvides til at omfatte alle sektorer og produkter?

- Ville en udvidelse af EU's til alle sektorer gøre systemet mere retfærdigt for alle industrier – eller ville det gøre systemet for komplekst og bureaukratisk til at kunne administreres effektivt?
- Hvordan kan man balancere behovet for en styrket klimaindsats med risikoen for at skade økonomierne i udviklingslande, der eksporterer produkter til EU?

Medfinansieret af Den Europæiske Unions program Erasmus+